Gelderse rivieren brachten rijkdom

Gelderland ontleent een deel van haar gezicht aan het Betuwse rivierenlandschap. Mooie dijken en oevers en uitgestrekte polders. Via deze rivieren kwam een deel van Gelderland tot groei en bloei.

In de Romeinse tijd was het vooral de Rijn die een hoofdrol speelde. De Rijn was de Noordgrens van het Romeinse rijk (de Limes) Over de Rijn werd graan vervoerd dat in Engeland werd verbouwd. Het ging met schepen via Katwijk over de Rijn naar het achterland, naar Koln en verder.

Tijdens zoektochten van de Romeinen naar strategische belangrijke plaatsen langs de rivieren werd ook de hoge stuwwal van Nijmegen uitgekozen om een stenen vestiging te bouwen. Zo werd Nijmegen de eerste stad van Nederland. En de Romeinse nederzetting groeide als snel uit tot een stad van importantie.

Het pannerdensch kanaal bestond al in de tijd van de Romeinen. Niet als kanaal, maar wel als een waterverbinding tussen Rijn en IJssel. En via de IJssel kon de Zuiderzee worden bereikt.

De Betuwe zelf gold in de Romeinse Tijd als gebied van de Bataven, een germaanse stam. Er bestond volop handel tussen de Romeinen en de Bataven. Bataven deden ook dienst als soldaat in het leger van de Romeinen.

De romeinen hebben ook bruggen gebouwd in die tijd. Zo is bij de spoorbrug van Nijmegen een ijzeren paalschoen gevonden. Daarop moet een fundering hebben gestaan waarmee een brughoofd werd gedragen. Op de plaats van de spoorbrug hebben de romeinen dus een brug gehad naar Bataafs gebied.

Na de romeinen is het rivierengebied bewoond gebleven. De rivieren waren immers belangrijke handelsroutes en de nederzettingen aan de rivier konden dus makkelijk handel drijven. Er werden kades aangelegd, die later werden verbonden en dijken vormden.

Het rivierengebied moet een welvarende streek zijn geweest. Het aantal inwoners groeide dan ook sneller dan elders. Er werd gevist op de rivieren en ook de rivierengrond bleek vruchtbaar. Vanaf de 12 e eeuw werden sommige Gelderse steden aan de rivieren deel van het Hanzeverbond, een internationaal handelsverbond. Ook dat bracht geld en rijkdom de provincie binnen.

Zupthen was zo'n belangrijke hanzestad. Ergens tussen 1191 en 1196 krijgt Zutphen stadsrechten als 1e Gelderse stad. Het leverde vooral ook economische privileges op voor kooplieden. Zo werd ook het recht op een weekmarkt op donderdag geregeld in de stadrechten. Die weekmarkt bestaat nog steeds. Ook dwongen steden tolvrijheden af langs de rivier en dat leverde voordelen op voor de handel naar Koln, destijds het grote economische centrum van Europa. Maar ook de handel naar de Baltische staten via de IJssel en de Zuiderzee kwam tot grote bloei.

Door verzanding, concurrentie van steden aan de kust en het groeiende belang van de landhandel kwam er een eind aan de bloei van handel en leven langs de grote Gelderse rivieren. Dat gebeurde in de tweede helft van de middeleeuwen Een nieuw tijdperk diende zich aan: De bloei verplaatste zich naar steden aan belangrijke handelswegen over land, zoals Deventer.